

2549

R E G I S T E R

Midsommar	2.
Tydor	4.
Rackaren	8.
Läkekunst	13
Förgörning	14.
Dödsvarsel	22.
Dödsvarsel	28.
Trolleri	30.
Svartkonst	34.
Gengångare	36.
Skatter	40.
Vättar	43.
Bäckhästen	46.
Skogssnuvan	48.
Maran	51.
Varulv	54.
Födelse	57.
Sjukdom	59.
Tönte eller Goenisse	60.
Död och begravning	61.
Spökeri	62.
Varsel	66.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I

Anna Elafsson är född

Den 26 febr. 1870 i Hörsnäs
socken Malmöhus län. Vid 10 års
ålder kom hon till Gudmundtorps
socken. Fadern var snickare och
gjorde även lilekistor. Fadern hette
Elaf Hartenson, född 1826 och modern
Elsa Strickerson, född 1830. Anna
har läst mycket böcker och tidningar.
Hon är den många i Långbäcken
stadsdelen för skulpturer och

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Midnattswafton dansa. Midnattswafton.
 De brakt oss rydrom för att
 roa sig. Oftast vid någon karr-
 väg eller på en vacker slätt
 plats i skogen, där de kunde
 dansa. Man brukar resa en
 majstång. Den pryddes med
 grönt och blommor. I toppen
 länkades en präst, liksom

i svartkräcks båda ändar samt
på mitten. Det var brukligt att
samma anställda lite pengar till
krämmen. Stundom köptes också
mat. Anna hade någon gång sett
att man hängde en flagga i
majsårens Lapp.

Midnattens arafton brukade
några Flickor gå ut och
plocka blommor. Det skulle
var nio arter och bland
dessa var Gungl omman
den viktigaste. Blommorna
lästes redan under kvällen
på natten för att

Sydv.

Tillkomman-
de make.

man om den luftherrn.
Den unga flickan kunde också
äta en "spegeegg" (salt ägg) på
kvällen. Den som då i drömmen
kom och bjöd henne att dricka,
skulle bli hennes man.

Anna berättade om en mat-
moder, som lärde sina jungfrur,
hur de skulle bära sig ut för
att få se sin luftherrn.
De skulle äta det första ägget,
som en kyckling lade på kvällen
och därpå förfara lika

mycket säll. Den som i drömmen
gav dem en dricka blev deras
man. Bjöd han på starktäl
blev hon rik, var det vanligt
magdricka blev hon varken
rik eller fattig och var det
vatten blev hon fattig.

En av jungfrurna fick dricka
och hennes man blev ägare
till en "hogård" eller hougård
(arrendeställe under stors gods).

En annan kallade en en
hon hvar drömt, och hon

happat från en gårdsgård
till en annan och från en
sturesa till en annan.
Då utlygte hennes medmor.
Der drömmen så att hon
skulle bli gift med en
brevbärare. Det blev hon
också.

Raskaren eller ~~utmanan~~ Raskaren
som han också kallades.
Användes slakta gamla hästar
och för övrigt utföra såda-
na göromål, som ingen annan
ville utöfa sig. Vanligtvis
var han inte vidare aktad

or falket. Han fick så -
lunda inte gå in i slagan
långre än till första Gäl-
kärast från Järren räknat.
Blev han bjuden på mat, vilket
serverades på en lertallerin,
att ingen mer ur denna fam-
lik, utan den slogs sönder
och kastades bort. En rastare
i Gudsmundtogs vid namn
Svensson såg mycket bra

ut och var också väl ansedd
av de flesta. En bondadatter
ville gifta sig med honom,
men detta ville sig hennes
fader bestämt emot. Han
sade: "Skäms du inte för att
vilja gifta dig med en rocka-
re!" Då hon ändå inte gav
med sig, påskade fadern upp
hennes en gång omedelbar för-
färlig. Då hon såg och

varde, men då han slutat,
sade hon: "Ja ska liaväl
ha Svensson!" Då beslöts
faderen att istället prygla
upp Svensson. Han lade
sig också i farsät för honom
benämnad med en yka. Då
Svensson kom gäende, ru-
sade gubben fram och högs
honom med ykan och förfär-
ligt kugg i bakken, så att

2549

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

12

han fick saka Casarettssund.
Sundsson gjorde ingenting
åt saken, men han och
dattern blevo i alla fall
gifta.

En gammalt medel med Läkarkonst.
Den vanliga kretsloppsdomen gjur.
blodhalsning var en koka
burk, t. ex. alchark, i vatten
och så se gjuret därav och
dricka. Annas marmor kunde
stanna blod.

LUNDH
FOLK

✓ Amas hembruket bodde Förjörning.
en kvinna, som alltså
troddes vara en haka.
Kammas bröder var gift
och han trodde också själv
att han var sådan.

En gång, då han skulle
gå över resa bort, var

vilde visa henne dess
gör. Så denna inte ville
gå med vad han så
det väl inte kunde göra
någonstund. De behövde ju
inte vänta mycket till
närman. Kom hem. De
gingo då till skallet.
Så kom han in, gick hon
helt till den bästa och
vackeraste kon, sköt henne

han sin fru hustru, och om
hans syster skulle komma
på besök, vore han var
borta, så frige han inte
komma in i stallet.

Mycket riktigt kom syster
för att hälsa på sin svä-
gerska. Men så och pra-
tade om allt möjligt
men slutligen frågade
han, om inte svägerskan

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

flera gånger över ryggen
och sade: "En sän' grann
a bra ko detta är!"

Ja, svarade smagerkan, det
är vår bästa ko. De gingo
sen därifrån och kommen
tuz. sejo och gick. Något
därefter kom mannen
hem och då han fick veta
att system varit där, gick
han ut i stallet för att, som

han sade, fodra kreaturen.
Så kom han in i stallen
låg den bästa pon döl
i huset. Han gick då in
och prägade kustrum, om han
skulle utryskas och gå med
i stallen. Ja, varade denna,
hon var så vackert. Så jag
kunde jag inte vilka. Nej,
kom då ut i stallen,
sade mannen. Där fick

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

hon se, vad haren gör.

Mannen saute smältat
kud efter systerns d.v.s.
haren man jänte vid par
andra korar. Han bar dem
med järnstänger räta upp
den döda kor, så ad hon
komme ad stå upprat
på 4 ben. Så gick han in
efter sin bössa, laddade.
Han och gick ut i stall.

2549

29

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Så de tre kararna nu
håller kon, ställer han sig
bakom kon och skat en
skad rad fram emellan
kons ben. Den rörde han
sin systers mun: "Nu kan
vi släppa henne. Om
den kvinnan kan göra en
konst, så kan jag också
göra en. Fort jag skadar
ingen mer den. Utsen

komme det!" Så man annan
kom hem och in i rum & stua,
då hans bästa var ihjäl-
skjutna i huset.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Anna kände en kvinna, Söderström.
som en tid hade tjänst hos
en gammal gummor, som
badde i en mälla. Tjänste-
kinnan var till sammans
med en annan flicka. En
när vaknade de vid en
hemskt buller i hela huset.

Tärrarna smälte och det
ven och pep i skarstenspijsan
och nere i mälkan härdes en
färfärligt svår. Samma
när dog den gamla gammal.

Annas far var snickare
och bogverkare och gjorde
även likkistor. Han brukade
alltid böja bräderna nitti
lika omgångar. Detta tju-
gick så, att han, sedan han

Lunds Universitets
Folkminnesarkiv

Mycket bröden skar några
trärkor, där bröden skulle
bägas. Sedan stack han den
in i spisen, lade den över
en järnbalke där skärorna voro
med den inne under fastad.
Sedan satte han sig på den
andra ändan och under ti-
den skulle något av barnen
lägga på stickor på järn-
erna. Efter en stund tog

han ut brädan. Så alla bräderna
var behandlade på så sätt, lade
han dem ovanpå varandra med
endarna på två brädelåsar på
galvet. Sen satte han en grov
stång på mitten på stapseln
och tvungade så stängens andra
ända in under en takbjälke.
Så stod det över ratten och
på margonen hade bräderna
antagit den rätta böjningen.

På gång skulle han göra två
stycken bister färdiga till en
tisdag och fick fördruskall
arbete även på söndagen.
Han hade på kvällen när
så långt ut han sprang fast
bräderna under takbjälken.
På natten vaknade alla
i rummet vid en förfär-
lig snäll. ~~i rummet~~. Då
de hade sig stor stapla
fast under taket som

förut och ingenting i mest i
himmlet var sönder eller
rubblat. Hans hustru sade
då: "Ja, de va väl inte
enligt det att du arbetar på
en söndag. De får du aldrig
göra mer." Detta lovade
mannen. Men bara två dygn
i 14 dagar men som gick
det på. Det gamla nätet
ingen.

Annas färdvar flyttad
te en gång till en annan
plats. I huset hade färd
bad en man vid namnet
Lundkvist, som rest till
Amerika. En natt väcktes
Anna och hennes moder

av tre hårda slag mot
fönsterposten. En bit efter
finns de veta, att dund-
krunk just där skall en
gått i Ameriken. Man
hade varit ganska illa rädd
i trakten och ansåg som
en riktig "tubb". Modern
sate, då de hårda slagen
och som finns veta döds-
fallit: Man bör väl avskå
för vissa gången med ett
gult liv och leverne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNEBOK

J Ammas hembruket hade Drallen
en gammal som kallades
Lasse Klammred. Hon Fuganjalpen
haddes kunnat baka och
för vinst lite mer än folk
i allmänhet. Hon ägde en
ko, som fick gå fritt på bete

på byns allmänning. Varje
kväll satte gästerna ut samma
bål i en rum. Så morgonen
var de fulla av mjält.
En gång bad hon sin foster-
datter att gå till grannens
och med "lörelen" (stäten,
som man stälte upp och ner
i en Kärva) städa på stall-
därran eller mansdärran.
(Känsel = postallit) Så flickan
kom till grannens tidigt på

margonen var drängen av en
slutfärdigt redan uppsä.
Han mötte flickan och frå-
gade: "Va i all världens ska
du här så klja? (klja = tidigt).
Flickan talade om sin urende,
och då sade drängen: "Du får
inte stå på mansdärren. Det
gör samma nytta, om du
står på godsallhög. Detta
gjorde flickan och gick
sen hem. då fostermodern

kom ut för att de om sin
kärlek, var de fulla av po-
godhet. Brängen hade väl
färdigt, vad det gällde och
drivit lite med gumman.

En man kallad Kils Spels-
man brukade plocka bark
och pris tidigt på morgnarna i
skogen. En morgon fick han
se Lusse Klämme stå naken
i en å och pära smör.

Skane
Frosta hd
dandmundstorpas sn.

2549

LUNDS UNIVERSITETETS
FOLKMINNESARKIV 34

uppt. av Bonde Nilsson
1929.

LUNDS UNIVERSITETETS
FOLKMINNESARKIV

Folk hade alltså, att
en pastor hos en kyrkoherde
Gad i Karlösa hade i sin
ägo en svartkonstbake.
Den mannen, som Anna
färdade hos, skulle en gång
lära en bake av pastorn.
Så kom till pastorn,

Svartkonst.

var denne inte hemma,
men han började titta
i några små böcker, som
stod för sig själva i ett
litet skåp. Genast kom
pastorn hemrusande och
tog böckerna och satte
den tillbakas i skåpet
och förklarade mannen
mycket häftigt, för att
han sett i dem. Han
kunde pastorn inte, att
någon tittade i hans böcker?

Det sates, att en präst i
Gudmundstorp vid namn Jens Angare
Palmergren gick igen efter
Jöden. Han dog 1866. Han
var mycket glad för god
mat och en gång skulle
han vil en annan präst

äta i kapp. Palmyren ut
emellertid så mycket, att
han tog sin död av det.

En tid efter Palmyrens
död fingo två stycken jung-
frur erfara att han gick
igen. En kväll i skymning-
en såg de Palmyrens
skepnad som en dimfigur
komma farande genom
alla rummen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

men prästen som man
helt kom. blev så sjuk
i flera dagar, att han
spottade blod.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2549

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

På en plats i Gudmund-Skatter-
bärgs socken, som kallades
Stannaren i närheten av
Pindalen, brukade folk
gräva efter skatter.

En stycken gammal hata
fick veta att man kunde
läsa om skatterna

Skäde
Frosta
Gudmestor
1929

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2549

Uppd. Bondé Pålsson
Ber. Anna Pålsson
Född 1870 i Högsjö

41

i en bok, som fanns i
Köpenhamn. De reste
dit man fingo betala
en krona för varje
blad. De läste. Där stod:
"Den som bor i Ralsberga
Slammare änga. (ängar)
står inte till på fränga".

Gastablans tyckte på att Gastablans
någon hade grävt ner en
sked och sen gick han
där om rätterna och tyckte.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jaktaklass kunde också
vara gamla lantmätare,
som i linestunden lätit mätta
sig till att mäta jor.
Efter daten hade de ingen
ro, utan gingo och lyste
på de gamla gränserna.

LTHS UNIVERSITETS
FOLIOBOKSBIBLIOTEK

Vättarna eller, som de Vättar.
också kallades, goavättarna
var ett slags smäfolk, som
bodde i skogarna. De var
vänliga mot människorna,
om de fingo vara i fred
gjäva. Annas mormor

berättade, att hon haft
med vattarna att göra.

Om vattarna brukade hon
ha sin lilla barn mellan
sig och sin man i sängen.

En morgon fanns inte den
lilla i sängen, men när det
hittades hon under sängen
längst inne vid vägen.
Den lilla låg mest i sin
drömma men var glad och var
varm.

Trötsk och hon ingenting
hade på sig var hon med.
Det var vaktarna, som
velat ha henne en stund.
Barnet måste väl efteråt

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

HÖRSTADHUS
HÖRSTADHUS
HÖRSTADHUS

En sommardag, som Bäckahästen
Anna Kante, hade sett
Bäckahästen. Hon kom
en gång till en äng i när-
heten av en å. Där fanns
många hästar och bland
dem en grå, som hon inte

Kände igen. Han var ju
mycket mycket lik deras
egen häst. Så hon vände
sig om för att gå, kände
hon en hemskt krusning
bakom sig. Hon hade
försökt ta hästen,
men det hade hon inte
kunnat.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En arbetare hos Annas Skogsman-
fader sade, att han såg skogs-
man. Han var mycket
och brukade röka, att trä-
vinsflaskan var hans hus.

En annan man skulle
en kväll gå genom en

skag, då han skulle gå
hem från sitt arbete.

Heim måtte då en vacker
kvinnas i skogen, som
sprang baklänges fram-
för honom. Men han
än han så att kunde han
inte komma ut och be-
känna bakifrån. Han
gick vidare, så att han
kann tillbakå se

samma plats jämför
annan. Han kräppade till
sist folk som sade till
honom, att han skulle
vända rock och massa.
Han gjorde så och sen
bittade han honom.

En kvinna talade om, Märan.
att hon en gång hade en
hänsteflicka som var
mora. Denna stod en gång
och slog upp bröd. Med
ens blev där bytt i sinne
i bakstugan. Husmodern

gick då in för att se efter
och då fick hon se en egen-
dumt syn. Flickans skinn-
bjurter och livstygke stodo
samma vid sidan om bak-
kräset. Efter en lunnas
tid, då hon tittade in, stod
flickan upp bred som
vanligt. — En man,
som besvärades av maran,
steg en natt upp och

slog en plugg i nyckelådet
på låsen. På morgonen
satt där en vacker flicka
inne i rummet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Indmontage, K.

2549

54

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESBOK

Varulven visade sig i
Skepenod av en hund.
Kunde han riva ihjäl en
kavande kvinna och suga
föstrats blod, så skulle han
bli som andra människor.

En kvinna, som var

Varulv.

med barn, blev en kväll
överfallen av en trebent
hund, som följt efter henne.
Hon slog ihjell henne
och hängade riva och kroosa
av alla krafter på hennes
mage. Hon ropade och så
kom en man springande.
Han for efter sin bössa
och slog hunden med den,
så att hon måste släppa

kvinnan. Mannen sprang
efter henne och denne
rusade fram genom en
hagbarnshäcks och in i
en trädgård. Hvarson efter
var mannen, som öfste
trädgården, alldeles sonder-
riven i ansiktet. Det var
vil han, som varit verus.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Swilse
Så förlorning
Så ad en kvinna
skulle få lätta förlors-
ning en, skulle hon spänna
upp fosterhinnan efter en
måra, som fölat rite på
marken, och raka krypa
genom ett hål i denna.
Sådan används mycket

2549

58

styggt ad giva, h barnet
blev g som andra mans-
ker. Det blev en mura,
om det var en flicka
och en namn om det var
en gosse.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En 20: ärs flicka, som Sjukdom
var mycket märklig, skulle
en kunnig gå ut i farsten
ut urande. Där stötte
hon mot något, som hon
tyckte var en mjälsäck.
Efteråt blev hon förlamad
i ena sidan.

Isudmuntages m., ^{Fasta} Sk.
sept. 1929.

2549

Bont Wilson 1929
4- Anna Skogren
f. 1870 i Högervärd.

60
a

En kvinna skulle en
kväll fodra kreaturen
istället för mannen.
Så hon kom upp på
jallen (höskallen), knuffades
hon ner på ryggen igen.
Så hon talade om det för
sin man, varde han.

Föruts
eller
gammal

2549
"Va hade du där en göm?"

60
46.

Falk bratte, och han hade
en goavise. Hans kreatur
vara alltid feta och präk-
tiga. Varje kvinn satte han
ut en slat mjölk på lagan
sin goavise.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKSKOLEN

Man brukade svepa den
dot i lakan. Så den
dot bars ut, brukade
man slå ut vatten efter
honan, som stads under
sängen. Så skulle den
dot inte gå igen.

dot och
byggnad

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

På en ställe spökar det. Spökar.
En gång flög en porträtt
ut från väggen mid emellan
mannen och hustrun. Så
de kommo ut i Järstugan,
hoppade en par galoscher
upp och vände sig.

Skåne
Frosta

Gudmuntorg
sept 1929

2549

63

Dan föregående och möjligt
egenbarnligt i det huset. Den
sist undersökte man, val
det kunde vara och då
fann man liket var en
my plicka vargrout i
färdtugan. Hon begravdes
och sen blev den byst.

En kvinna, vars man
var på sjukhuset, kunde
en kvinna inte stänga sin

LINDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
Uppst. i arkiv
Bonde Nilsson

Mr. as
Anna Ekfors
född 1840 i Höj-
seröd.

Jarren. Sen kom bud, att
hennes man just vid den
tiden låg på sjukhuset.
Hon ville väl säga av-
sked för sista gången.

På ett slätt hörde en
kvinnas, som passade den
gamla, sjuka slottsfrun, en
kväll som liksom en tung söck
föll från övre våningen ner
på nedre genom golv och tak.

En dykta till Anna och en
annan flicka tjänade på
slottet och sov i var sin
rum med dörren öppen
mellan sig. En mågn kl. 4
dog slottsfröken och vid 8-tiden
vaknade båda vid ut de
sykte något som en stark
vind strök genom rummet.

Ännas matmats härte Vareel.
en gång några slag på dörren
som om någon bankat med
en barnsko. På morgonen
dåg hennes lilla barn död
i vagnen.